

ВІДГУК

**офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента
кафедри природничо-математичної освіти та інформаційних
технологій Закарпатського інституту післядипломної педагогічної
освіти Сігетія Ігоря Петровича на дисертаційну роботу
Апшая Федора Васильовича «Формування ІКТ-компетентності
майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво»»
на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти в
спеціалізовану вчену раду Д 47.053.01 у Рівненському державному
гуманітарному університеті**

Актуальність обраної теми.

Актуальність теми дисертації визначається потребою підвищення рівня цифрової грамотності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» і необхідністю залучення інформаційно-комунікаційних технологій для виконання їхніх професійних завдань; потребами закладів вищої освіти як середовища формування майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» та інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес їхньої фахової підготовки. Це увиразнює особливе значення розвитку ІКТ-компетентності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво», зважаючи на потребу формування в них уміння послуговуватися сучасними засобами ІКТ для виконання практичних професійних завдань, провадження освітньої та фахової діяльності на якісно високому рівні, оперування відповідними програмними засобами.

Відповідно виникла потреба в розробленні ефективної моделі методичної системи формування інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКТ-компетентності) майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво», обґрунтування педагогічних умов і розроблення методики розвитку ІКТ-компетентності шляхом упровадження комплексу заходів із підготовки майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» щодо

набуття професійних навичок застосування ІКТ: саме інформаційно-комунікаційна компетентність майбутнього фахівця в галузі «Культура і мистецтво» стає важливою умовою його успішної професійної діяльності, показником потенційних можливостей у сучасному цифровому суспільстві.

З цих позицій дисертаційна робота Апшяя Ф.В. є актуальною, своєчасною і важливою для теорії та методики професійної освіти, оскільки в ній на підставі педагогічного досвіду та узагальнення практики підготовки майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво», аналізу дисертаційних досліджень, навчальних планів, державних стандартів вищої освіти, освітньо-професійних програм сформульовані положення розроблення науково-обґрунтованих засад формування ІКТ-компетентності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження Апшяя Ф.В. є складником комплексного наукового дослідження кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету «Удосконалення підготовки майбутніх педагогів до використання інформаційно-комунікаційних технологій в професійній діяльності» (№ 0115U004523).

Наукова новизна.

Наукову новизну проблеми, що вивчається дисертантом, можна оцінити відразу в декількох аспектах:

- *концептуальному* (розроблено й обґрунтовано модель методичної системи формування ІКТ-компетентності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» в закладах вищої освіти; уточнено поняття дослідження «інформаційно-комунікаційна компетентність майбутнього фахівця в галузі «Культура і мистецтво»);

- *методичному* (обґрунтовано педагогічні умови формування ІКТ-компетентності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» в закладах вищої освіти; обґрунтовано методiku навчання та удосконалено навчально-методичне забезпечення з дисциплін «Інформаційно-комунікаційні технології», «Комп'ютерні інформаційні технології в освіті і науці»);

- *експериментальному* (визначено критерії, показники та рівні сформованості ІКТ-компетентності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво»; перевірені педагогічні умови її формування засобами ІКТ в ході педагогічного експерименту).

Практичне значення.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження Апшая Ф.В. полягає в тому, що:

- розроблено й упроваджено в освітній процес закладів вищої освіти навчально-методичні матеріали, авторські програми курсів («Інформаційно-комунікаційні технології», «Комп'ютерні інформаційні технології в освіті і науці»),

- розроблено методичні рекомендації щодо застосування ІКТ майбутніми фахівцями галузі «Культура і мистецтво»;

- створено дистанційні курси для підготовки майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво», що забезпечує навчально-методичну підтримку здійснення освітнього процесу засобами ІКТ.

- визначено перспективи використання здобутих результатів в освітньому процесі закладів вищої та передвищої освіти, у неформальній та інформальній освіті здобувачів освіти.

Ступінь обґрунтованості.

Дисертаційна робота Апшая Ф.В. виконана на достатньому фактичному матеріалі: в дослідженні взяли участь 402 студенти. Достовірність висновків і результатів, що отримані автором роботи,

ґрунтуються на підставі використання комплексної системи оцінювання навчальних досягнень студентів з використанням загальноприйнятих критеріїв математичної статистики.

Отримані висновки дисертації конкретні і повністю відповідають зазначеним завданням дослідження. Наукові положення, розроблені дисертантом, базуються на використанні методів статистичної обробки даних, що підтверджує їх достовірність.

Структура та обсяг дисертації.

Дисертаційна робота Апшяя Ф.В. подана за традиційною схемою, викладена українською мовою на 235 сторінках друкованого тексту, з яких 160 сторінок основного тексту і складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (211 найменувань, з них 17 – мовами країн ЄС), 8 додатків. Роботу ілюстровано 17 таблицями і 22 рисунками.

У вступі дисертації висвітлюється актуальність і мета роботи, наукова новизна і практична значущість роботи, особистий внесок автора. Результати досліджень в повній мірі відображені в наукових публікаціях і були апробовані та обговорені на всеукраїнських наукових конференціях і семінарах.

Перший розділ дисертації представлено у вигляді огляду літератури, який подано як аналіз основних наукових публікацій за темою дисертаційної роботи з використанням вітчизняних і іноземних джерел, переважно останніх десяти років. У ньому закладено теоретичне підґрунтя проблеми дослідження, поняттєво-термінологічний апарат дослідження; проведено аналіз поняття «компетентність» (с. 25-29;) уточнення сутності ключового поняття дослідження «інформаційно-комунікаційна компетентність майбутнього фахівця в галузі «Культура і мистецтво» (с.30-31) за даними аналізу праць українських і зарубіжних учених; запропоновано авторське визначення поняття «інформаційно-комунікаційна компетентність майбутнього фахівця в галузі «Культура і

мистецтво»» (с.45). Проаналізовано також державні стандарти освіти спеціальностей галузі «Культура і мистецтво» й укладено переліки загальних, спеціальних (фахових) компетентностей і програмних результатів навчання. У 1.2. подано авторське формулювання ІКТ-компетентності та програмних результатів навчання здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 02 Культура і мистецтво (с.61), а також авторське формулювання ІКТ-компетентності та програмних результатів навчання здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 02 Культура і мистецтво (с.64). З'ясовано, що найбільш розповсюдженими та часто вживаними є: здатність (навички) використання інформаційних і комунікаційних технологій та здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел. Відтак запропоновано уніфікацію таких у кожному стандарті із розрізненням за освітнім рівнем (першим і другим). Запропоноване комплексне застосування засобів проєктного навчання (п.1.3. I розділу), що уможливлює посилення ефективності процесу засвоєння знань, його самостійності, на основі використання ІКТ. Огляд написаний літературною українською мовою, легко читається і сприймається.

В другому розділі виокремлено й обґрунтовано базові концепти реалізації компетентнісного підходу у навчанні майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» використовувати ІКТ у освітній та професійній діяльності; цілі, вимоги, етапи розроблення та впровадження методичної системи формування ІКТ-компетентності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво»; розглянуто формування ІКТ-компетентності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» у межах кожної групи методів та форм навчання; визначено педагогічні умови й описано методику їхньої реалізації, серед таких: мотивація студентів до підвищення рівня сформованості ІКТ-компетентності; саморефлексія й об'єктивне оцінювання рівня сформованості ІКТ-компетентності; навчально-методичне забезпечення освітнього процесу (його розроблення й

оновлення на засадах компетентнісного підходу); інформатизація освітнього процесу; практична спрямованість поставлених завдань на майбутню професійну діяльність.

Орієнтуючись на професійну компетентність фахівця галузі «Культура і мистецтво», здобувачем виокремленні базові складові ІКТ-компетентності та відповідно взаємопов'язаних і взаємозумовлених блоків методичної системи (цільового, аналітико-діагностувального, змістово-операційного, результативно-оцінювального), а також визначені шляхи їх формування засобами інноваційного освітнього середовища, що відображено у вигляді авторської моделі методичної системи формування ІКТ-компетентності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» (п.2.3).

У третьому розділі наведено опис організації, методики проведення, оцінювання й аналізу результатів експериментальної роботи з проблеми дослідження. Подано основні результати експерименту, які показали, що організація освітнього процесу з дисциплін «Інформаційно-комунікаційні технології» та «Комп'ютерні інформаційні технології в освіті і науці», які внесено до навчальних планів закладів вищої освіти для підготовки майбутніх фахівців усіх мистецьких спеціальностей дала змогу об'єктивно модифікувати освітнє середовище, надавши йому рис цифрового, залучити інноваційні навчальні технології та освітні ресурси, впровадити мультимедійні лекції інтегративного характеру, технології дистанційного навчання, удосконалити традиційні та розробити нові форми організації навчання. Експериментально підтверджено доцільність структурування контенту за встановленими принципами; педагогічно виважене поєднання класичних та інноваційних технологій навчання; результативність розроблених дисертантом методичних і дидактичних засобів на основі посилення принципів наступності, інтегративності та інтерактивності.

Усереднені показники якості навчання майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» здобуті з достатньою вірогідністю. Порівняльний аналіз даних контрольних та експериментальних груп засвідчив якісну

відмінність у динаміці формування усіх досліджуваних складників: когнітивного, діяльнісного, ціннісно-мотиваційного та рефлексивного.

Завершують роботу висновки й практичні рекомендації, які в повній мірі відповідають поставленій цілі і задачам роботи і логічно впливають з проведеного дослідження.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях та авторефераті.

За темою дисертації опубліковано 10 наукових праць, з них, зокрема: 3 одноосібні статті у виданнях України, включених у перелік фахових у галузі педагогіки, 1 стаття у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз; 2 мають апробаційний характер; 4 додатково розкривають результати дисертації. У наукових працях повною мірою віддзеркалено всі розділи рецензованої дисертації. До того ж матеріали дисертаційної роботи Апшая Ф.В. були обговорені на 4 Всеукраїнських конференціях.

Автореферат дисертації повністю відповідає основним положенням дисертації і сучасним вимогам МОН України.

Зауваження щодо змісту дисертації та автореферату.

Під час рецензування дисертаційної роботи виникли такі зауваження:

1. У п.1.1. наведено два підходи щодо основного завдання дослідження: розвиток та формування ІКТ-компетентності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво». Варто уточнити, чому саме автор надав перевагу формуванню?

2. Наведену на рис. 1.1 схему, що містить взаємопов'язані ІКТ-компетентність, відповідні їй на кожному рівні програмні результати навчання та освітні компоненти, варто було б розширити і доповнити, адже програмних результатів, що пов'язані як із самою компетентністю, так і з дисципліною декілька, а на рисунку вказаний один.

3. У п.2.4. «Технологія реалізації моделі формування ІКТ-компетентності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво»» доцільно було б детальніше розкрити специфіку створення та використання авторських дистанційних курсів.

4. У роботі чітко не визначено місце методу проєктів у формуванні ІКТ-компетентності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво»: чи варто його використовувати в якості доповнюючого до традиційних форм навчання, чи все таки як метод організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

5. У роботі запропоновано технологію реалізації моделі методичної системи формування ІКТ-компетентності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» через визначення цілей, завдань, проєктування, організації та здійснення освітнього процесу щодо формування ІКТ-компетентності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво», проте мета створеної технології практично співзвучна із метою самого дослідження.

Однак слід відзначити, що вказані зауваження ні в якій мірі не применшують загальної значущості роботи.

Висновок

Дисертаційна робота Апшя Федора Васильовича «Формування ІКТ-компетентності майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво»», представлена на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, є завершеною працею, в якій отримані нові науково-обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують групу проблем, пов'язаних із компетентнісною та цифровою підготовкою майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво». За актуальністю обраної теми, науковою новизною і практичним значенням отриманих результатів робота Апашя Ф.В. відповідає пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового

співробітника», затвердженого Постановою Кабінету міністрів України 24.07.2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р., № 943 від 20.11.2019 р., № 607 від 15.07.2020 р.), що висуваються до дисертаційних робіт, а її автор Апшай Федір Васильович заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри природничо-математичної
освіти та інформаційних технологій
Закарпатського інституту післядипломної
педагогічної освіти

І.П. Сіретій

Згідно з заслуговую.
Директор Інституту Я. Ливонок